

บทที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับต้นทุน

ต้นทุน (Cost) คือ รายจ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ซึ่งจะคิดตั้งแต่ออกแบบ ผลิต จัดเก็บ ขนส่ง โดยประกอบด้วย

1. ต้นทุนวัตถุดิบ คือ ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบต่างๆ ในกระบวนการผลิตรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับวัสดุที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ
2. ต้นทุนการทำงานของเครื่องจักร คือ ต้นทุนในการจัดหา จัดซื้อ เครื่องจักร ต้นทุนการทำงาน ต้นทุนพลังงานที่ใช้กับเครื่องจักร และการดูแลรักษาเครื่องจักร
3. ต้นทุนแรงงาน คือ ค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่จ่ายให้พนักงานที่มาทำงาน สวัสดิการของพนักงานและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพนักงาน

ประเภทของต้นทุน

การจำแนกประเภทของต้นทุน จำแนกเป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. จำแนกตามหน้าที่ทางการผลิต และส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์
2. จำแนกตามความสำคัญและลักษณะของต้นทุนการผลิต
3. จำแนกต้นทุนตามลักษณะพฤติกรรม
4. จำแนกต้นทุนเพื่อใช้ในการคิดหรือกำหนดต้นทุนของสิ่งที่จะคิดต้นทุน
5. จำแนกต้นทุนเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

1. จำแนกตามหน้าที่ทางการผลิต และส่วนประกอบของ ผลิตภัณฑ์

➤ ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Manufacturing cost)
ซึ่งประกอบด้วย

1.1 วัตถุดิบ (material)

1) วัตถุดิบทางตรง (direct material) คือ วัตถุดิบที่ใช้เพื่อ
การผลิตโดยตรง โดย จำนวนในการใช้งานวัตถุดิบทางตรงนี้
จะแปรผันกับหน่วยในการผลิต โดยตรง

2) วัตถุดิบทางอ้อม (indirect material) เช่น เครื่องมือ,
อุปกรณ์ ที่ใช้สนับสนุนในการผลิต โดยส่วนมากจะไม่แปรผัน
กับปริมาณการผลิตโดยตรง

1.2 ค่าแรงงาน (Labor) ซึ่งประกอบด้วย

1) ค่าใช้จ่ายด้านแรงงานทางตรง (direct labor cost)
เช่น ค่าจ้างรายวัน/เงินเดือนของพนักงานฝ่ายผลิต, ซึ่งจะแปรผัน
กับปริมาณการผลิตโดยตรง

2) ค่าใช้จ่ายด้านแรงงานทางอ้อม (indirect labor cost)
เช่น เงินเดือนของพนักงานขาย, เงินเดือนของผู้จัดการ,
เงินเดือนของพนักงานรักษาความปลอดภัย , ค่าใช้จ่ายเหล่านี้
จะไม่แปรผันกับปริมาณในการผลิตโดยตรง

1.3 ค่าใช้จ่ายในการผลิต (overhead cost) หรือเป็น

ต้นทุนทางอ้อม เป็นค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากจาก
ค่าใช้จ่ายของวัตถุดิบทางตรงและค่าใช้จ่ายด้าน
แรงงานทางตรง เช่น ค่าสาธารณูปโภค, ค่าเช่า
โรงงาน, ค่าบำรุงรักษาเครื่องจักร, สวัสดิการต่างๆ
 เป็นต้น

ต้นทุนการผลิตสินค้า = วัตถุดิบทางตรง + ค่าแรงงานทางตรง + ค่าใช้จ่ายการผลิต

ตัวอย่าง

บริษัทแห่งหนึ่งทำการผลิตเกี่ยวกับโต๊ะ ในรูปแบบต่างๆ โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่นๆดังนี้

วัตถุดิบ

ไม้สักแปรรูป	2,500,000 บาท
ไม้อัดกาว	2,100,000 บาท
กาว	8,000 บาท
ตะปู	<u>10,000</u> บาท
รวม	<u>4,618,100</u> บาท

ค่าแรงงาน

ช่างเลื่อยไม้	1,850,000 บาท
ช่างประกอบตัวโต๊ะ	1,950,000 บาท
ช่างทาสี	1,700,000 บาท
ผู้ควบคุมโรงงาน	250,000 บาท
พนักงานทำความสะอาดโรงงาน	<u>150,000</u> บาท
รวม	<u>5,900,000</u> บาท

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ค่าเช่าโรงงาน	800,000	บาท
ค่าน้ำ ค่าไฟ โรงงาน	300,000	บาท
ค่าเช่าสำนักงาน	260,000	บาท
เงินเดือนพนักงานในสำนักงาน	800,000	บาท
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ในโรงงาน	210,000	บาท
ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงาน	<u>80,000</u>	บาท
รวม	<u>2,450,000</u>	บาท

	วัตถุดิบทางตรง	แรงงานทางตรง	คชจ.การผลิต	ต้นทุนการผลิตรวม	คชจ.ในการดำเนินงาน
ไม้สักแปรรูป					
ไม้อัดแปรรูป					
กาว					
ตะปู					
ช่างเลื่อยไม้					
ช่างประกอบตัวโต๊ะ					
ช่างทาสี					
ผู้ควบคุมโรงงาน					
พนักงานทำความสะอาดโรงงาน					
ค่าเช่าโรงงาน					
ค่าน้ำค่าไฟในโรงงาน					
ค่าเช่าสำนักงาน					
เงินเดือนพนักงานในสำนักงาน					
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ในโรงงาน					
ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงาน					

	วัตถุดิบทางตรง	แรงงานทางตรง	คชจ.การผลิต	ต้นทุนการผลิตรวม	คชจ. ในการดำเนินงาน
ไม้สักแปรรูป	2,500,000			2,500,000	
ไม้อัดแปรรูป	2,100,000			2,100,000	
กาว			8,000	8,000	
ตะปู			10,000	10,000	
ช่างเลื่อยไม้		1,850,000		1,850,000	
ช่างประกอบตัวโต๊ะ		1,950,000		1,950,000	
ช่างทาสี		1,700,000		1,700,000	
ผู้ควบคุมโรงงาน			250,000	250,000	
พนักงานทำความสะอาดโรงงาน			150,000	150,000	
ค่าเช่าโรงงาน			800,000	800,000	
ค่าน้ำค่าไฟในโรงงาน			300,000	300,000	
ค่าเช่าสำนักงาน					260,000
เงินเดือนพนักงานในสำนักงาน					800,000
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ในโรงงาน			210,000	210,000	
ค่าเสื่อมราคาเครื่องใช้สำนักงาน					80,000
รวม	4,600,000	5,500,000	1,728,000	11,802,000	1,140,000

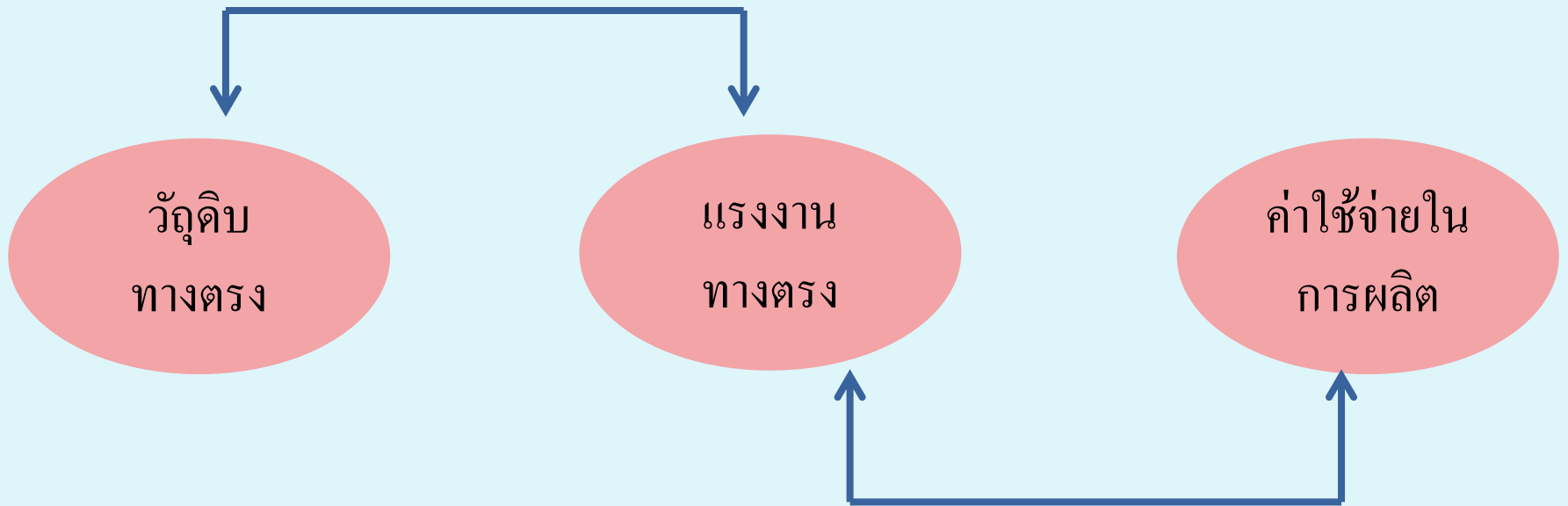
2. จำแนกตามความสำคัญและลักษณะของต้นทุนการผลิต

การจำแนกตามลักษณะนี้ มีความคล้ายคลึงกับประเภทแรก แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวางแผนและควบคุมมากกว่า เพื่อการคำนวณ โดยสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 ต้นทุนขั้นต้น (Prime cost) หมายถึง ต้นทุนรวมระหว่างวัตถุดิบและค่าแรงทางตรง โดยปกติ ต้นทุนขั้นต้นจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการผลิต รวมทั้งเป็นต้นทุนที่มีจำนวนมากเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตทั้งหมด

2.2 ต้นทุนแปรสภาพ (Conversion cost) หมายถึง ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการแปรสภาพหรือเปลี่ยนรูปแบบจากวัตถุดิบทางตรงให้กลายเป็นสินค้าสำเร็จรูป ต้นทุนแปรสภาพจะประกอบด้วยค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต

ต้นทุนขั้นต้น

ต้นทุนแปรสภาพ

3. จำแนกต้นทุนตามระดับของกิจกรรมหรือตามลักษณะพฤติกรรม

3.1 ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) คือ ต้นทุนที่จำนวนรวมจะผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม

3.2 ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) คือ ต้นทุนที่จำนวนรวมคงที่ ไม่ผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม

3.3 ต้นทุนผสม (Mixed Cost) คือ ต้นทุนที่จะมีต้นทุนส่วนหนึ่งคงที่อยู่ในทุกระดับกิจกรรม และมีต้นทุนอีกส่วนหนึ่งแปรไปตามระดับกิจกรรม โดยแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ

3.3.1 ต้นทุนกึ่งผันแปร (Semivariable Cost) คือต้นทุนที่จะมีต้นทุน
ทุกระดับกิจกรรม และมีต้นทุนอีกส่วนหนึ่ง แปรไปตามระดับ
กิจกรรม เช่น ค่าโทรศัพท์ ซึ่งมีค่าคงที่ต่อเดือน 100 บาท และส่วน
ของผันแปร 3 บาท/ครั้งของการโทร เป็นต้น

3.3.2 ต้นทุนเชิงขั้น (Step Cost) หรือต้นทุนกึ่งคงที่ (Semifixed Cost)
คือต้นทุนที่จะมีจำนวนคงที่ในระดับหนึ่ง และจะเปลี่ยนไปคงที่ในอีก
ระดับกิจกรรมหนึ่ง

ต้นทุนผันแปร	ต้นทุนคงที่	ต้นทุนผสม	
		ต้นทุนกึ่งผันแปร	ต้นทุนเชิงขั้น
<ul style="list-style-type: none"> - วัตถุดิบทางตรง - วัสดุโรงงาน - ค่าแรงงานทางตรงที่จ่ายในลักษณะรายวัน รายชั่วโมง หรือตามชิ้นงาน - ค่าไฟฟ้า - ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง - ค่าเสื่อมราคาตามหน่วยการผลิต - ค่านายหน้าพนักงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ค่าบำรุงรักษาอาคาร - ค่าเสื่อมราคา - ค่าเช่าโรงงาน - ค่าภาษี - ค่าเบี้ยประกัน. - ค่าเช่าสำนักงาน - ค่าโฆษณา - ดอกเบี้ยจ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - ค่าเช่าเครื่องจักร - ค่าโทรศัพท์ - ค่าแรงงานที่จ่ายเป็นเงินเดือนและค่าล่วงเวลา - ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการของพนักงาน - ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง 	<ul style="list-style-type: none"> - ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบคุณภาพ - เงินเดือนผู้ควบคุมโรงงาน

4. จำแนกต้นทุนเพื่อใช้ในการคิดหรือกำหนดต้นทุนของสิ่งที่จะคิดต้นทุน

4.1 ต้นทุนทางตรง (Direct Cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นโดยตรงของสิ่งที่จะคิดต้นทุน เช่น ค่าแรงของผู้จัดการฝ่ายขาย เป็นต้นทุนทางตรงของแผนกขาย

4.2 ต้นทุนทางอ้อม (Indirect Cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นแล้วยากต่อการพิจารณา จำแนกเป็นต้นทุนของสิ่งที่จะคิดต้นทุน เช่น เงินเดือนของผู้จัดการ โรงงานจะเป็นต้นทุนทางอ้อมของต้นทุนการผลิตสินค้าแต่ละชนิด

5. จำแนกต้นทุนเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

5.1 ต้นทุนเสียโอกาส (Opportunity cost) คือ ประโยชน์ของทางเลือกหนึ่งที่เสียไปเมื่อตัดสินใจเลือกอีกทางเลือกหนึ่ง

5.2 ต้นทุนจม (Sunk cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นแล้วไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5.3 ต้นทุนส่วนเพิ่มต่อหน่วย (Marginal cost) หมายถึงต้นทุนที่จะเพิ่มขึ้นเมื่อการผลิตเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วย

5.4 ต้นทุนที่หลีกเลี่ยงได้ (Avoid Cost) เป็นต้นทุนที่ประหยัดได้จากการตัดสินใจทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง

6. จำแนกตามหน้าที่ในสายการผลิต

6.1 ต้นทุนแผนกผลิต(Cost of Production Department) คือ ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเครื่องจักร คนงาน และอื่นๆที่ใช้ในการผลิต

5.2 ต้นทุนแผนกบริการ ((Cost of Service Department) คือต้นทุนต่างๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต โดยตรง เช่นแผนกบุคคล

7. จำแนกต้นทุนโดยพิจารณาช่วงเวลาในการคำนวณ

7.1 ต้นทุนผลิตภัณฑ์ (Product Cost) คือ ต้นทุนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมในการผลิตสินค้า ทั้งสินค้าที่ผลิตเสร็จ (Finish Cost) และยังผลิตไม่เสร็จ (Work-in-Process)

7.2 ต้นทุนงวดเวลา (Period Cost) คือต้นทุนต่างๆที่ไม่เกี่ยวกับการผลิตแต่จะเป็นประโยชน์แก่กิจการสิ้นสุดลงในงวดบัญชี เช่นเงินเดือนพนักงาน ดอกเบี้ยจ่าย

8. จำแนกต้นทุนตามความรับผิดชอบ

8.1 ต้นทุนที่ควบคุมได้ (Control Cost) คือต้นทุนที่สามารถระบุหรือกำหนดได้ว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบ สามารถเพิ่มหรือลดได้ภายใต้การตัดสินใจของผู้รับผิดชอบ

8.2 ต้นทุนที่ควบคุมไม่ได้ (Uncontrol Cost) คือ ต้นทุนที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหาร

9. จำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์กับเวลา

9.1 ต้นทุนในอดีต (Historial Cost) คือต้นทุนที่กิจการจ่ายไปตามหลักฐานที่ปรากฏตามหลักฐาน ซึ่งไม่ควรนำมาใช้ในการตัดสินใจของฝ่ายบริหารในปัจจุบัน เพราะค่าของเงินค่าต่างกัน

9.2 ต้นทุนทดแทน (Replacement Cost) คือ ต้นทุนที่ต้องการซื้อสินทรัพย์มาทดแทนสินทรัพย์ในอดีต ว่ามีความแตกต่างกันมากเท่าไร ปกติต้นทุนทดแทนจะสูงกว่าต้นทุนในอดีต เพราะค่าเงินต่างกัน

9.3 ต้นทุนในอนาคต (Future Cost) คือต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตจากการตัดสินใจเรื่องใด เรื่องหนึ่งซึ่งต้นทุนในอนาคตอาจเกิดจากการพยากรณ์

ตัวอย่าง

1.ต่อไปนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุน ของบริษัท ABC การพิมพ์ จำกัด ดังนี้

วัตถุดิบทางตรงที่ใช้ในการผลิต	600,000	บาท
ค่าโฆษณา	75,000	บาท
ค่าเสื่อมราคาอาคาร โรงงาน และเครื่องจักร	80,000	บาท
ค่าแรงงานทางตรง	250,000	บาท
ค่าแรงงานทางอ้อม	90,000	บาท
เงินเดือนผู้ควบคุมการผลิต	30,000	บาท

ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงเครื่องจักร	45,000	บาท
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการของพนักงาน	60,000	บาท
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป	25,000	บาท
ค่าเช่าสำนักงานขาย	15,000	บาท
ค่านายหน้าพนักงานขาย	10,000	บาท
ค่าสาธารณูปโภคในโรงงาน	58,000	บาท
เงินเดือนพนักงานสำนักงาน	22,000	บาท

- จงหา
ก. ต้นทุนขั้นต้น	ง. ต้นทุนผลิตภัณฑ์
ข. ค่าใช้จ่ายในการผลิต	จ. ต้นทุนงวดเวลา
ค. ต้นทุนแปรสภาพ	

ก. ต้นทุนขั้นต้น

วัตถุดิบทางตรง	600,000	บาท
ค่าแรงงานทางตรง	<u>250,000</u>	บาท
รวม	<u>850,000</u>	บาท

ข. ค่าใช้ในการผลิต

ค่าเสื่อมราคาอาคาร โรงงานและเครื่องจักร	80,000	บาท
ค่าแรงงานทางอ้อม	90,000	บาท
เงินเดือนผู้ควบคุมการผลิต	30,000	บาท
ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงเครื่องจักร	45,000	บาท
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการของพนักงาน	60,000	บาท
ค่าสาธารณูปโภคในโรงงาน	<u>58,000</u>	บาท
รวม	<u>363,000</u>	บาท

ค. ต้นทุนแปรสภาพ

ค่าแรงงานทางตรง	250,000	บาท
ค่าใช้จ่ายการผลิต	<u>363000</u>	บาท
รวม	<u>613,000</u>	บาท

ง. ต้นทุนผลิตภัณฑ์

วัตถุดิบทางตรง	600,000	บาท
ค่าแรงงานทางตรง	250,000	บาท
ค่าใช้จ่ายการผลิต	<u>363000</u>	บาท
รวม	<u>613,000</u>	บาท

ง. ต้นทุนงวดเวลา

ค่าโฆษณา	75,000	บาท
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป	25,000	บาท
ค่าเช่าสำนักงานขาย	15,000	บาท
ค่านายหน้าพนักงานขาย	10,000	บาท
เงินเดือนพนักงานสำนักงาน	<u>22,000</u>	บาท
รวม	<u>147,000</u>	บาท

แบบฝึกหัด

1. ให้เขียน

- ก. ถ้าเป็นต้นทุนผลิตภัณฑ์
- ข. ถ้าเป็นต้นทุนงวดเวลา

-1.1 เงานะที่ใช้ทำผลไม้กระป๋อง
-1.2 ค่าซ่อมบำรุงเครื่องจักร
-1.3 ค่าล่วงเวลาของพนักงานในโรงงาน
-1.4 ค่าโฆษณา
-1.5 ค่าประกันภัยอาคาร โรงงาน
-1.6 ค่าพาหนะพนักงานขาย
-1.7 ค่าเช่าเครื่องจักร
-1.8 สวัสดิการที่ให้แก่พนักงาน โรงงาน

2. ให้เขียน

- ก. ถ้าเป็นต้นทุนคงที่
- ข. ถ้าเป็นต้นทุนผันแปร
- ค. ถ้าเป็นต้นทุนผสม

.....2.1 ค่าเช่าโรงงาน

.....2.2 ค่าแรงงานตามชิ้นงาน

.....2.3 ค่ารักษาอุปกรณ์

.....2.4 เงินเดือนนักบัญชีต้นทุน

.....2.5 เงินเดือนผู้ควบคุมโรงงาน

.....2.6 ค่ากระแสไฟฟ้าที่ใช้ในการเดินเครื่องจักร

.....2.7 ค่าเสื่อมราคาที่ดิน

.....2.8 ค่าประกันภัย

3. จากข้อมูลด้านล่างจงหาต้นทุนต่อไปนี้

3.1 ต้นทุนขั้นต้น

3.2 ต้นทุนแปรสภาพ

3.3 ต้นทุนผลิตภักณ์ท์

3.4 ต้นทุนงวดเวลา

วัตถุดิบในการผลิต 82,000 บาท ในจำนวนนี้เป็นวัตถุดิบทางตรง 78,000 บาท
ค่าแรงคนงานทั้งสิ้น 71,500 บาท โดยรวมค่าแรงงานทางอ้อมไว้แล้ว 12,000 บาท
ค่าเสื่อมราคาโรงงาน และอุปกรณ์ต่างๆในโรงงาน 50,000 บาท
ค่าใช้จ่ายในการขาย และการบริหาร 62,000 บาท
จำนวนหน่วยที่ผลิตเสร็จระหว่างงวด 18,000 หน่วย

4. นายหล่อ แสนดี เป็นพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง ได้รับเงินเดือนๆละ 20,000 บาท ขณะนี้ นายหล่อ แสนดี ตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโท แบบเต็มเวลาในภาคปกติ ของมหาวิทยาลัยมีชื่อแห่งหนึ่ง โดยใช้เวลาเรียน 2 ปีเต็ม โดยมีค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร 250,000 บาท

จงหา

4.1 ต้นทุนค่าเสียโอกาสของนายหล่อ แสนดี คืออะไร จำนวนเท่าใด

4.2 ต้นทุนในการศึกษาของนายหล่อ แสนดี คิดอย่างละเอียดมีค่าเท่าใด

5. บริษัทสินไทยจำกัด กำลังพิจารณาซื้อเครื่องจักรใหม่เพื่อทดแทนเครื่องจักรเก่าที่ซื้อเมื่อ 3 ปีที่แล้วในราคา 450,000 บาท โดยเครื่องจักรเก่าคิดค่าเสื่อมปีละ 45,000 บาท ในการตัดสินใจซื้อเครื่องใหม่มี 2 ทางเลือก ทางเลือกที่ 1 เครื่องจักรรุ่น AA ราคา 750,000 บาท และมีต้นทุนในการดำเนินงาน 150,000 บาท/ปี ทางเลือกที่ 2 1 เครื่องจักรรุ่น BB ราคา 840,000 บาท และมีต้นทุนในการดำเนินงาน 130,000 บาท/ปี

จงตอบคำถาม

5.1 ในการตัดสินใจ ต้นทุนส่วนที่แตกต่างที่ต้องนำมาพิจารณาได้แก่ต้นทุนใดบ้าง

5.2 ข้อมูลดังกล่าวมีต้นทุนจมเท่าไร